

O BRĂȚARĂ DIN CORN DE CERB DE LA PIETROASELE — BUZĂU

DE

GHEORGHE DIACONU

În cursul campaniei de săpături din vara anului 1974 de la Pietroasele, jud. Buzău, a fost descoperit un fragment dintr-o brățară din corn de cerb (fig. 1/3). Fragmentul a fost găsit în Secțiunea III A, trasată la aproximativ 25 m nord de colțul de sud-vest al castrului, într-un strat bogat în vestigii arheologice¹. Alături de ceramică se cuvine să menționăm o serie de obiecte și podoabe ca : piepteni din os, lucrați din trei plăci asamblate cu nituri ; tuburi din femure de păsări pentru păstrat acele de cusut, fusaiole, gresii pentru ascuțit, cuțite din fier și alte piese caracteristice culturii de tip Sintana de Mureș — Cerneahov².

Toate aceste vestigii datează, în general, din secolul al IV-lea e. n. Această datare este confirmată de descoperirea în 1974 a unei monede de argint, emisă în timpul domniei împăratului Valens³.

După cum se știe, brățările din corn de cerb fac parte din categoria obiectelor și podoabelor relativ rare, răspândite însă într-o arie mai largă (fig. 2).

O asemenea brățară, spartă în patru bucăți din cauza presiunii pământului, a fost găsită la brațul stâng al scheletului nr. 5 din necropola de la Tîrșor (fig. 1/2).

Inventarul mormintului nr. 5 de la Tîrșor mai cuprindea : o copcă din bronz, câteva mărgele și două fibule, dintre care una din bronz, iar cealaltă din metal alb, ambele cu piciorul întors pe dedesubt. Cele două fibule, după formă și tehnică de execuție aparțin fazei finale a necropolei Sintana de Mureș — Cerneahov de la Tîrșor⁴.

Nu de multă vreme Cătălina Bloșiu a descoperit într-un mormint de înhumație, în cuprinsul necropolei de tip Sintana de Mureș — Cerneahov de la Lețcani, jud. Iași, o brățară identică despre care crede că a fost

¹ Colțul de sud-vest al castrului laolaltă cu turnul și zona înconjurătoare se află sub clădirea Consiliului popular al comunei Pietroasele, construită între cele două războaie mondiale.

² Obiectele și podoabele amintite aici își găsesc analogii în cultura Sintana de Mureș — Cerneahov ; vezi Gh. Diaconu, *Tîrșor — Necropola din secolele III—IV e.n.*, București, 1965, p. 101—105.

³ Moneda a fost determinată de Gh. Poenaru Bordea de la Cabinetul numismatic al Institutului de arheologie.

⁴ Gh. Diaconu, *op. cit.*, p. 92—95.

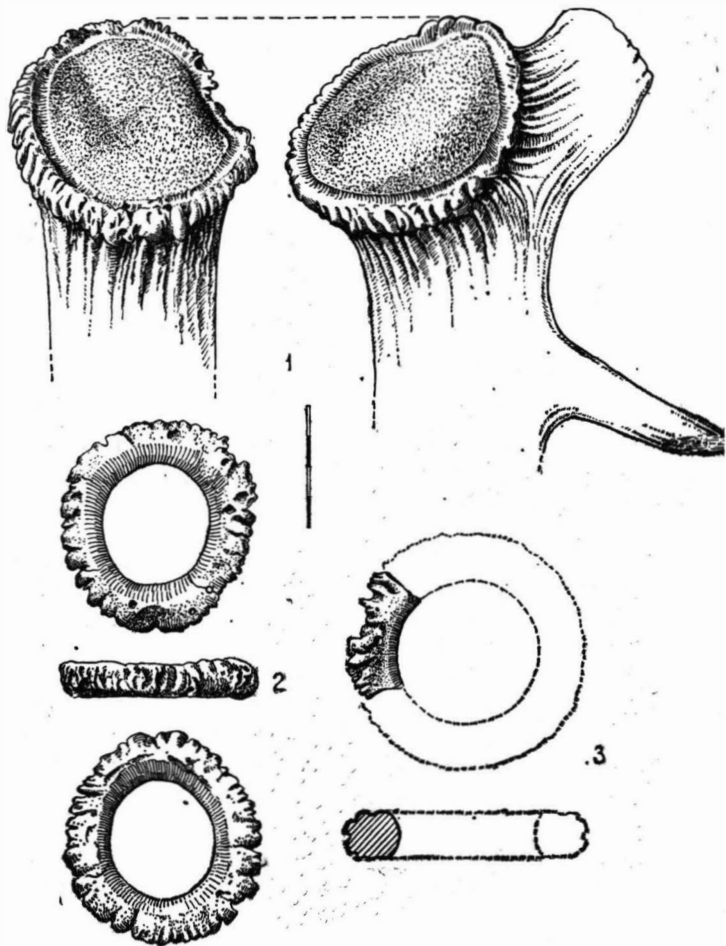
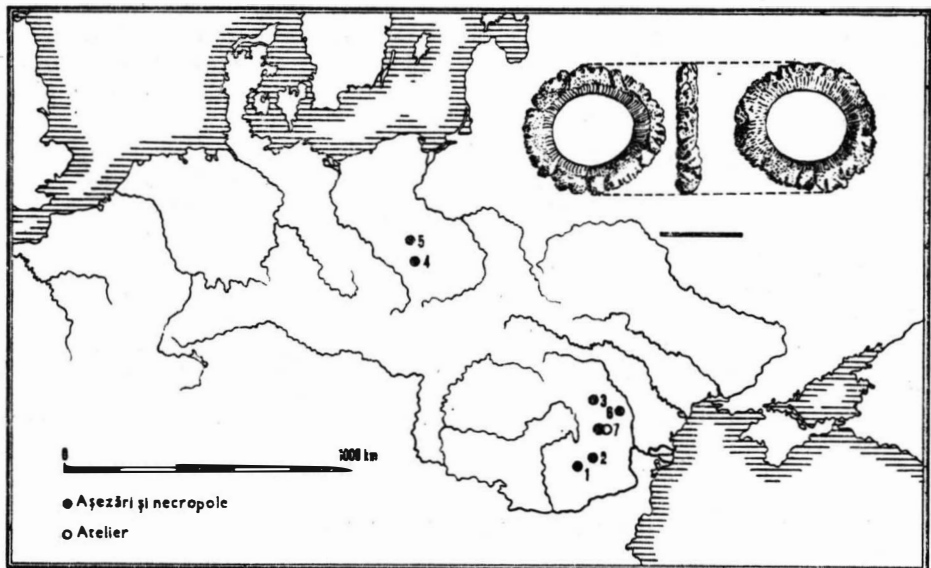

Fig. 1. 1 Rest de corn de cerb din secolul XI, descoperit la Păcuiul lui Soare; 2 brățară din mormîntul de la Tirgșor; 3 fragment de brățară din castrul de la Pietroasele.

W. Jonescu '79

Fig. 2. 1—6 Așezări și necropole în care apar brățări din corn de cerb; 7 ateliere pentru prelucrat pieptenii din os: 1 Tirgșor, 2 Pietroasele, 3 Lețcani, 4 Opatow, 5 Spycmierz, 6 Bogdănești-Fălciu, 7 Valea Seacă.

folosită ca pandantiv⁵. Cercetătoarea de la Iași a ajuns la o atare concluzie, ținând seama probabil de dimensiunile mici și condițiile de găsimă ale podoabei. Potrivit celor relatate de autoare, în același mormînt au mai fost descoperite: o fibulă din bronz cu piciorul întors pe dedesubt, un pieptene din os, lucrat din trei plăci și mărgelile discoidale, lucrate din sticlă de culoare albastră. Toate obiectele și podoabele amintite mai sus sînt caracteristice culturii Sintana — Cerneahov și se înscriu în faza tîrzie a acesteia⁶.

Teresa Dabrowska și A. Kietlinska ne informează că în mormîntul 109 de înhumație de la Spycimierz — R. P. Polonă, alături de o astfel de brățară au mai fost descoperite următoarele obiecte și podoabe: fusaioală bitronconică, un vas lucrat cu mîna, un cuțit de fier, o mărgică, un fragment dintr-un pieptene ale cărui plăci au fost fixate cu nituri și un tub pentru păstrat acele de cusut, făcut din femur de pasăre⁷. Mormîntul 109 de la Spycimierz datează din faza tîrzie a necropolei. Pe teritoriul Poloniei se mai cunoaște și o a doua brățară din corn de cerb, care a fost descoperită la Opatow⁸.

Din sumara prezentare a brățărilor lucrate din corn de cerb se desprind următoarele observații:

1. Sînt destul de rare și sînt răspîndite în regiunile de la nord, răsărit și sud de Carpați (fig. 2).

2. Două dintre brățărilor din țara noastră apar în morminte de înhumație de tip Sintana de Mureș — Cerneahov, iar a treia într-un nivel de locuire al castrului de la Pietroasele⁹.

3. În regiunile de la nord de Carpați brățărilor din corn de cerb sînt caracteristice monumentelor de la Spycimierz și Opatow, într-o perioadă istorică, în care în mediul culturii Przeworsk pătrunseseră dinspre est și sud-est o serie de elemente culturale¹⁰.

4. Brățărilor din corn de cerb sînt caracteristice purtătorilor culturii Sintana de Mureș — Cerneahov, iar apariția și evoluția lor este strîns legată de meșteșugul prelucrării pieptenilor din os, lucrați din mai multe plăci fixate cu nituri. Un asemenea centru bogat în ateliere și materiale care documentează astfel de preocupări a fost descoperit la Birlad — Valea Seacă¹¹.

⁵ Cătălina Bloșiu, ArhMold, 8, 1974, p. 243, fig. 9/2.

⁶ *Ibidem*, p. 243—244.

⁷ A. Kietlinska și Teresa Dabrowska, MatStar, 9, 1963, p. 228, pl. 26/3.

⁸ Informații de la Teresa Dabrowska.

⁹ Încă din timpul campaniei din anul 1973 au fost identificate trei niveluri de locuire. În săpăturile din 1974 au fost reperate clar trei niveluri pe latura de vest a incintei. Două niveluri sînt formate din locuințe de suprafață, iar unul din bordeie adînci de aproximativ 0,60—0,70 m față de nivelul actual.

¹⁰ Pentru pătrunderea unor elemente culturale dinspre regiunile dunărene înspre cele de la nord-nord-est de țara noastră v. Gh. Diaconu, SCIV, 23, 1972, 3, p. 467—468; Dacia, N.S., 15, 1971, p. 262—263.

¹¹ V. Palade, Ateliere de lucrat piepteni din os din secolul al IV-lea e.n. de la Valea Seacă — Birlad, ArhMold, 4, 1966, p. 361—375; idem, Carpica, 2, 1969, p. 233—252; pentru necropola de la Birlad — Valea Seacă, necropola de la Bogdănești — Fălciu, informații V. Palade.

5. Pătrunderea brățărilor din corn de cerb în regiunile de la nord și est de Carpați este strîns legată și de răspîndirea pieptenilor, a fibulelor cu piciorul întors pe dedesubt și a altor elemente caracteristice regiunilor noastre¹².

Prezența unei atari brățări la Pietroasele, în a doua jumătate a secolului al IV-lea e. n., documentează, alături de alte materiale arheologice, existența în cuprinsul centrului întărit a unor elemente alogene pătrunse dinspre regiunile de la nord și est de țara noastră, dar asupra acestei probleme vom avea puțința să stăruim cu prilejul prezentării materialului de la Pietroasele în ansamblul său¹³.

EIN HIRSCHGEWEIH-ARM BAND VON PIETROASELE — BUZĂU ZUSAMMENFASSUNG

Von dem Bruchstück eines Hirschgeweih-Armbandes ausgehend versucht der Verfasser die wichtigsten Funde dieser Art zu kartieren. Den vorläufigen Ergebnissen gemäß sind die Hirschgeweiharmbänder in den Gebieten östlich, südlich und nördlich der Karpaten verbreitet.

Die besprochenen Schmuckstücke werden im 4. Jh. u. Z. datiert und sind sowohl in Siedlungen als auch in Gräberfeldern der Kulturen Sîntana de Mureș — Cerneahov und Przeworsk anzutreffen.

ABBILDUNGSVERZEICHNIS

Abb. 1. 1 Hirschgeweihbruchstück von Păcuiul lui Soare, 11. Jh. ; 2 Armband aus Grab 5 von Tirgșor ; 3 Armbandbruchstück aus dem Lager von Pietroasele.

Abb. 2. 1—5, 7 Siedlungen und Gräberfelder in welchen Hirschgeweiharmbänder vorkamen ; 6 Werkstätten für die Bearbeitung der Knochenkämme : 1 Tirgșor, 2 Pietroasele, 3 Lețcani, 4 Opatow, 5 Spycimierz, 6 Bogdănești-Fălciu, 7 Valea Seacă.

¹² Gh. Diaconu, *Dacia*, N.S., 15, 1971, p. 262—263.

¹³ Cercetările de la Pietroasele, jud. Buzău au avut, în primele două campanii, caracter de sondaj. Rezultatele preliminare au fost comunicate la sesiunile de rapoarte ale Institutului de arheologie și la sesiunile Muzeului de istorie din Buzău.